

Šiesta kapitola

Zámerom tejto kapitoly je zdôrazniť to, čo sme vysvetlili v predchádzajúcej kapitole^{Z1)}. Otec nie je Syn. Syn nie je Svätý Duch. Svätý Duch nie je Otec. Každý z nich je Bohom. Každý z nich je úplným Bohom. Každý je však od toho druhého odlišný. Nie je ťažké túto pravdu vyjadriť, avšak je úplne nemožné porozumieť jej.

Keď sa niektorí ľudia pokúšali urobiť túto pravdu zrozumiteľnou, dospeli iba k tomu, že sa im podarilo poprieť ju. Obyčajne sa pri tom dopúšťajú jednej z troch vecí.

Niektorí, plne si vedomí toho, že Biblia učí, že Boh sú traja, skončili popieraním toho, že Boh je jeden. Padli do myšlienkovej pasce, že tri osoby sú tri samostatné Božie bytosti. Inými slovami, stali sa z nich triteisti – tí, ktorí veria v troch bohov.

Iní, tiež si dobre vedomí toho, že Biblia učí, že Boh je jeden, popreli božstvo Syna a božstvo Svätého Ducha. Odmietli prijať tieto dve osoby ako Boha. Takto im zostala len jedna Božia

osoba, ktorá je jedinou božskou bytosťou. Takíto ľudia sa nazývajú unitariáni alebo ariáni.

Ďalší, ktorí si tiež dobre uvedomujú to, že Biblia učí, že Boh je jeden, zmýšľajú o Otcovi, Synovi a Svätom Duchu ako o jednej a tej istej osobe. Existuje iba jedna jediná božská bytosť, ktorá v rôznom čase vystupuje rôznymi spôsobmi. Mená Otec, Syn a Svätý Duch opisujú iba rôzne aspekty a funkcie tejto jednej Božskej osoby.

Ak sme si osvojili učenie predchádzajúcich kapitol a uverili mu, potom by nás prvé dva spomenuté omyly nemali ohroziť. Videli sme, že Boh je jeden. Videli sme, že každá z troch Božích osôb je Boh. Aj keď veríme obom týmto faktom, ešte stále potrebujeme zdôrazniť, že Otec, Syn a Svätý Duch sú navzájom rozlíšiteľní. To nás ochráni od tretieho spomenutého omylu.

Tituly Otec, Syn, Svätý Duch nie sú menami tej istej osoby, ktorá sa iba objavuje v rozličných podobách v rôznom čase. Sú to rozlíšiteľné osoby. A tak v Jánovi 12:28 Otec hovorí: „ja“*, v Jánovi 17:4 Syn hovorí: „ja“ a v Skutkoch 13:2 Svätý Duch hovorí v prvej osobe jednotného čísla. Existujú traja, kto sú Boh, a každý z nich môže povedať „ja“; nikto z nich nehovorí „my“. Avšak oni traja zdieľajú jednu nekonečnú inteligenciu, moc a vôľu. Preto, keď o nich hovoríme ako o odlišných osobách, nemáme tým na mysli to, že sú od seba oddelení tak ako človek od človeka. A predsa sú jediným Bohom. Pre nás zostáva ich režim existencie – v jednej podstate – najhlbším tajomstvom. Neexistuje spôsob, ako to vysvetliť. To jediné, čo nám je odhalené, je to, že tí Traja sú rozlíšiteľní ako „jeden Duch... jeden Pán... jeden Boh a Otec“ (Efezanom 4:4-6); „ten istý Duch... ten istý pán... ten istý Boh“ (1. Korinťanom 12:4-6). Oni sú očividne traja. A pritom nemôžeme zabudnúť, že aj tak sú len jeden.

Nemali by sme tomu veriť jednoducho len preto, že počas histórie tomu verila kresťanská cirkev. Viera z druhej ruky nie je živou vierou. My sami potrebujeme vidieť túto pravdu v Biblii. Pozrime sa teda spolu aspoň na niektoré biblické odkazy. Vôbec to nebude ťažké. Zostaneme pritom v jednej biblickej knihe – v evanjeliu podľa Jána.

Biblická výpoveď

V kapitole 4 sme videli, že Pán Ježiš Kristus, Syn, je Boh, a že je dokonalým vyjadrením Otca (Ján 1:18). Odhalené je nám však aj to, že Krista poslal Otec (Ján 5:23–24); že Kristus vyšiel od Otca (Ján 16:28); že Kristus sa vrátil k Otcovi (Ján 14:12, 16:28); že Kristus dostal prikázanie od svojho Otca (Ján 10:18, 14:31); že Kristus činí Otcovu vôľu (Ján 4:34, 6:38); že Kristus miluje Otca (Ján 14:31); že Otec miluje Syna (Ján 3:35); že Kristus sa modlí k Otcovi (Ján 11:41, 17:3, 12:27-28); že Kristus hovorí o Otcovi (Ján 5:19-26). Čítame aj o tom, ako Otec hovorí k Synovi a oslovuje ho „ty“, a nie „ja“ (Marek 1:11; Lukáš 3:22); ako Otec hovorí o Synovi a hovorí o ňom: „jeho počúvajte“ (Marek 9:7); ako Otec počuteľným hlasom odpovedá na jeho modlitbu (Ján 12:27-28). Je jasné, že Otec nie je Syn a Syn nie je Otec. Aj ich samotné tituly o tom napovedajú. Táto pravda nám nesmie uniknúť. A predsa každý z nich je Boh, ako sme to už videli.

To však nie je všetko. Pri čítaní Jána 14:16,26, 15:26 a 16:13-15 sa naučíme ešte niečo viac. Aj Tešiteľ, Svätý Duch, je rozlíšiteľný od Otca a rovnako aj od Syna. Ježiš žiada Otca, aby poslal Tešiteľa. Otec ho posíla v mene Syna. Sám Ježiš ho posíla od Otca. Duch oslavuje Syna, berie z toho, čo Otec dal Synovi, a zvestuje to učeníkom. Opäť sa na tieto verše pozrieme v kapitole 8. Na tomto mieste si však povšimnime, že každý tento výrok je zvolený tak, aby bolo nadmieru jasné, že Otec, Syn a Svätý Duch sú navzájom odlišní. Jeden nie je tým druhým.

Samozrejme, sú aj iné verše, z ktorých je jasné, že Boh Otec, Boh Syn a Boh Svätý Duch sú odlišní. Na začiatku evanjelia podľa Matúša (Matúš 3:13-4:1) čítame o pokrstení nášho Pána Ježiša Krista. Keď Ježiš vychádzal z vody, zostúpil naňho Duch Boží a súčasne z nebies zaznel hlas Otca, ktorý o ňom vyhlasuje, že je to jeho milovaný Syn, v ktorom sa mu zaľúbilo. Dalo by sa ešte jasnejšie poukázať na to, že tieto tri osoby sú odlišné? Otec je v nebi, Syn je na zemi a Duch zostupuje.

V záverečných veršoch toho istého evanjelia čítame o poverení nášho Pána činiť učeníkov zo všetkých národov a krstiť uverivších „vo meno Otca i Syna i Svätého Ducha“ (Matúš 28:19). Použitie spojky „i“ v tejto vete je dostatočné na to, aby nám ukázalo, že Otec nie je Syn, Syn nie je Svätý Duch a Svätý Duch nie je Otec. A predsa jednota Boha nie je narušená – uverivší nemajú byť pokrstení v mená, ale v meno.

Niečo podobné vidíme aj v 2. Korinťanom 13:13, kde Pavol žehná takto: „Milosť Pána Ježiša Krista a láska Božia a účasť Svätého Ducha nech je so všetkými vami! Amen.“ Opäť aj tu spojka „a“ ukazuje na to, že tých Troch musíme považovať za navzájom odlišných. Pritom

vidíme, že Pavol zreteľne veril v jednotu Boha. Vo svojom požehnávaní sa odvoláva na všetky tri osoby a jasne prijíma Božiu trojitosť. Zároveň neupúšťa od toho, že Boh je jeden. Zopakujeme naše tvrdenie: Hoci slovo „Trojica“ v Biblii nenájdeme, doktrínu o Trojici môže v Písme vidieť každý.

Slovo „osoba“

Je však aj ďalšie slovo, ktoré sme v tejto knihe smelo používali, a ktoré sa tiež nenachádza v žiadnej biblickej pasáži. Je to slovo „osoba“. Potrebujeme to trochu objasniť.

Doktrínu o Trojici v Biblii nájdeme ľahko. Kresťania však často narážajú na ťažkosti, keď ju majú vyjadriť slovne. Nie je ťažké povedať, že existuje iba jediný Boh. Nie je ťažké ani povedať, že existujú traja, kto sú Boh. Ťažkosti vznikajú, keď sa niekto opýta: „Traja kto/čo?“ Nemôžeme povedať „tri tretiny“, pretože Otec nie je čiastkou Boha, ale celý Boh; to isté platí o Synovi a o Svätom Duchu. Nemôžeme povedať ani „traja bohovia“, lebo takto by sme padli do triteizmu a zapreli by sme Božiu jednotu. Ako teda nazveme Otca, Syna a Svätého Ducha? V Božej Trojici sú oni traja tromi kým/čím? Nebolo by správne túto otázku ponechať len tak a ísť jednoducho ďalej. Slová kto/čo musíme nahradiť buď tak, že nájdeme vhodné slovo, alebo si zavedieme nové slovo.

Počas minulých storočí sa používali viaceré slová, avšak každé z nich sa ukázalo určitým spôsobom neprimerané. Grécki pisatelia používali všeobecne slovo hupostasis („hypostázia“ [v zmysle „osobnosť“]), zatiaľ čo latinskí autori používali slová persona („maskovaná osoba“ alebo „postava v divadelnej hre“), substantia („substancia“ [v zmysle „látka“, „hmota“ alebo „podstata“]) a niekedy, najmä v stredoveku, subsistentia („existencia“ [v zmysle „bytosť“]). Používanie rozdielnych slov jednoducho podčiarkuje ten fakt, že žiadne z nich sa nepovažovalo za dostatočne dobré na vyjadrenie toho, čo sa tým slovom chcelo vyjadriť. Naše slovo „osoba“ vzniklo prebratím slova persona a v anglicky hovoriacom svete je najčastejšie používaným.

Je to však slovo, ktoré musíme používať nanajvýš opatrne. Pravda, nesmieme ho používať v jeho pôvodnom latinskom zmysle. Tri osoby v Božej Trojici nie sú ako herec v divadelnej hre, ktorý vystupuje v troch rôznych úlohách alebo v troch rôznych kostýmoch. Slovo „osoba“ nesmieme používať ani tak, ako sa používa v bežnej hovorovej reči. V hovorovej reči používame toto slovo pre ľudskú bytosť ako jedinečného jednotlivca, ktorý si sám seba uvedomuje – uvedomuje si svoje vlastné ja. V Bohu neexistujú popri sebe traja jednotlivci, ktorí by boli navzájom samostatní, a ktorí by aspoň teoreticky mohli konať jeden proti druhému. Keby sme takto zmýšľali, upadli by sme späť do triteizmu. Pod „osobami“ rozumieme to, že v rámci Božej bytosti existuje vzájomné rozpoznanie jeden druhého, z ktorých každý môže použiť vo vzťahu k sebe slovo „ja“ a pre tých ostatných slová „ty“ a „on“. Týmto však nemáme na mysli to, že by Božia bytosť bola schopná rozdeliť sa, alebo že by bolo potrebné zmýšľať o nej ako o súbore troch samostatných jednotlivcov. Tajuplné je to, že o jednej osobe sa dá povedať, že je „v“ druhej osobe (Ján 17:21). Boh je „jedna nedeliteľná podstata“. V tomto zmysle Boh je jeden. Avšak táto božská podstata existuje večne ako Otec, Syn a Svätý Duch. V tomto zmysle Boh sú traja. My si nedokážeme predstaviť, ako môžu tri osoby zdieľať jednu jedinú inteligenciu a jednu jedinú vôľu. Tu je potrebné podčiarknuť to, že tomu veríme nie preto, lebo to dokážeme pochopiť alebo vysvetliť, ale preto, lebo je to to, čo nám Boh o sebe zjavil vo svojom Slove. O ňom platí:

Troch nerozdelíš,

jedného neobsiahneš.

Ak by sme niekedy o ňom zmýšľali inak, potom by sa naša predstava líšila od pohľadu Písma. Vytvorili by sme si tak Boha podľa svojich vlastných predstáv. To je modlárstvo.

Sme si hlboko vedomí toho, že Trojica je tajomstvom prevyšujúcim naše chápanie. Božia sláva je nepochopiteľná. K tomu, čo sme opisovali, neexistujú žiadne analógie. Neexistuje spôsob, ako by sme si mohli túto pravdu predstaviť. Zoberme si troch mužov. Každý z nich je rovnako človekom a každý z nich je odlišný. Tak či onak, stále sú to traja muži a nie jeden. Každá z troch osôb Božej Trojice je rovnako Bohom. Všetky tri osoby sú odlišné. Tajomstvom je to, že stále je to jeden jediný Boh. Tento Boh neexistuje mimo alebo oddelene od týchto troch osôb. Neexistuje nijako inak, iba ako tri osoby Trojice. Čokoľvek, čo sa dá povedať o Bohu, sa dá povedať o každej z osôb Trojice, pretože každá z osôb Trojice je Boh a požíva v Božstve rovnakú úctu. V tomto zmysle ani jeden z nich nemôže byť buď nad, alebo pod tými ostatnými – nemôže byť nadriadený alebo podriadený. To, čo môžeme povedať o jednom z nich, môžeme povedať aj o tých druhých dvoch.

A predsa, napriek tomu, čo sme povedali, existujú veci, ktoré platia o Otcovi, ale ktoré neplatia o Synovi alebo o Svätom Duchu. Podobne existujú veci, ktoré platia iba o samotnom Synovi a veci, ktoré platia iba o samotnom Svätom Duchu. Povedané slovami Westminsterského dlhšieho katechizmu (Westminster Larger Catechism): „V Božstve existujú tri osoby, Otec, Syn a Svätý Duch; títo traja sú jedným pravým večným Bohom, sú tí istí vo svojej podstate, sú si rovní vo svojej moci a sláve; hoci sú odlišní vlastnosťami svojej osoby.“ Práve tejto otázke „osobnostných vlastností“ sa teraz budeme venovať.

Redakčný výber zo šiestej kapitoly knihy Stuart Olyott „Traja sú jedno“ (podtitul: Čo Biblia učí o Trojici), vydavateľstvo ORDO SALUTIS, Pezinok 2004. Publikované s láskavým súhlasom vydavateľstva.

Zdroj

Z1) Výber z predchádzajúcej (piatej) kapitoly je uverejnený v časopise *Solas* číslo 40, str. 38-41.